

ANALIZA CRIMINOLOGICĂ A FORMELOR CRIMINALITĂȚII DUPĂ FĂPTUITOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolie FAIGHER, dr., conf. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Victoria ȚARĂLUNGĂ, dr., conf. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *Criminality is one of the main elements of the object of criminology as a science. Without studying it as a whole, it is impossible to elucidate other criminological problems with reference to the determinants of crime and organization of the process of combating it. In turn, there are sundry forms of criminality in criminology.*

In this scientific article we have proved that the concept of criminality is a multidimensional one, which has known different approaches in the specialized literature, and we have highlighted the concept, the reasons, the clues and the basic particularities of the forms of criminality in accordance with the gender and age of the perpetrator in the Republic of Moldova.

Keywords: *criminality, perpetrator, infraction.*

Pentru a ajunge la ideea de forme ale criminalității după făptuitor, pe baza deducției, trecem în revistă noțiuni elementare precum: actul criminal, făptuitor și criminalitate. Dacă actul criminal este reprezentat de acțiunile și inacțiunile care intră în conflict cu normele de drept penal create pentru a proteja importante valori sociale, criminalitatea este cea care îmbracă toate aceste acte sub expresie cantitativă, numerică și statistică.

Criminalitatea este unul din elementele principale ale obiectului criminologiei ca știință, fără studierea căreia nu este posibilă elucidarea altor probleme criminologice referitoare la determinanțele criminalității, organizarea procesului de combatere a acesteia.

Conceptul de criminalitate este un concept multidimensional, astfel el cunoscând abordări diferite în literatura de specialitate. Conform Dicționarului explicativ al limbii române, prin noțiunea de „criminalitate” se înțelege săvârșirea de crime; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu, într-o anumită perioadă [8, p. 209].

Noțiunea de criminalitate desemnează, la modul general, ansamblul faptelor penale comise într-un spațiu și într-o perioadă de timp determinate. Ea poate fi utilizată fie în acest sens general, fie într-un sens mai precis, pentru a desemna anumite categorii de fapte penale [7, p. 19]. Noțiunea de criminalitate se folosește mai des în cazurile, când este vorba despre o pluralitate de infracțiuni, o totalitate statistică a lor. Cercetătorul N. Cuznețova prin criminalitate înțelege un fenomen social relativ masiv, caracteristic societății de clasă, variabil și din punct de vedere istoric și cantitativ, care are caracter juridico-penal și este constituit din totalitatea infracțiunilor săvârșite într-un anumit stat, într-o anumită perioadă de timp [3, p. 52-53].

Esența criminalității ca fenomen social, în opinia eminentului criminolog autohton V. Bujor, este exprimată ca un ansamblu al faptelor ilegale care neagă valorile sociale acceptate și promovate în societate [25, p. 30]. Astfel, cercetătorul Iu. Larii înțelege prin criminalitate un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, care se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul) [21, p. 12].

Savantul autohton I. Ciobanu menționează că noțiunea de criminalitate are două sensuri:

1. sensul larg – totalitatea crimelor comise de-a lungul întregii evoluții umane pe întreaga suprafață a globului;
2. sensul restrâns – totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinate, într-o arie geografică determinată [6, p. 135].

Criminalitatea este un fenomen sociouman, care cuprinde mai multe elemente principale și interdependente, care trebuie să se reflecte în sistemul conceptual al științei criminologiei. Criminalitatea este totalitatea crimelor săvârșite într-un anumit loc și într-un anumit timp. Conceptul are o

expresie cantitativă, reprezentat prin numărul total de crime săvârșite într-o regiune sau țară dată, într-un interval de timp dat (luni, ani) [23, p. 25].

Potrivit lui Emille Durkheim, unul din cei mai mari sociologi ai timpului, „criminalitatea face parte din societate la fel de normal ca nașterea și decesul, iar o societate fără crimă ar fi patologic supra-controlată”, astfel că „teoretic crima ar putea să dispară cu desăvârșire numai dacă toți membrii societății ar avea aceleași valori, dar o asemenea standardizare nu este nici posibilă și nici de dorit” [1, p. 420]. Durkheim menționa că criminalitatea este un fenomen normal și inevitabil, dar numai în cazul când nu depășește limita stabilită pentru fiecare nivel social [3, p. 52]. Ca fenomen juridic, criminalitatea „cuprinde ansamblul comportamentelor umane considerate infracțiuni, incriminate și sancționate ca atare, în anumite condiții, în cadrul unui sistem (subsistem) de drept penal, determinat concret geoistoric”.

Infracțiunea este un eveniment, iar criminalitatea constituie un fenomen social de masă care manifestă o anumită regularitate sau stabilitate a frecvențelor. Criminalitatea, fiind astfel legată de societate, a existat și va exista întotdeauna, motiv pentru care „este o utopie a ne gândi la stărpirea absolută a criminalității, tot ceea ce putem face este ca s-o reducem și s-o îmblânzim” [13]. Pentru stabilirea măsurilor necesare de reducere și „îmblânzire” a criminalității este foarte importantă examinarea factorilor generatori de criminalitate și a consecințelor sociale, economice, umane, psihologice etc., care se produc efectiv sau sunt susceptibile a se produce prin comiterea de infracțiuni, și care pot fi măsurate și evaluate prin mijloace științifice și diminuate în raport cu strategiile și resursele alocate.

Prin criminalitate ca obiect de studiu al criminologiei se înțelege fenomenul social de masă care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite în decursul întregii evoluții umane sau numai în raport cu anumite civilizații, epoci, intervale de timp ori spații geografice determinate [6, p. 135]. Criminalitatea este o totalitate de crime individuale, fiecare crimă în parte fiind fapta unui om sau a mai multor oameni. Orice crimă presupune o pedeapsă, care este aplicată unei persoane și anume făptuitorului. În consecință, criminalitatea nu poate fi cercetată în afara oamenilor care au cauzat-o, iar lupta împotriva criminalității nu poate fi dusă în afara oamenilor, cărora trebuie să li se aplice măsurile preventive dar și represive. Astfel, criminalitatea implică fapte criminale, dar și oameni, începând cu săvârșirea crimelor și terminând cu aplicarea și executarea pedepselor. Infracții dau contur și forme deosebite fenomenului criminalității, în sensul că îi influențează structura și dinamica ei.

Astfel criminalitatea în Republica Moldova reprezintă un fenomen social-juridic dăunător, antisocial și periculos cu caracter de fenomen uman complex, social de masă, structural sistemic, variat, eterogen, variabil din punct de vedere istoric care cuprinde totalitatea infracțiunilor săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova, ce se caracterizează prin indicii calitativi și cantitativi.

În criminologie un rol deosebit se atribuie cercetării formelor criminalității iar printre formele criminalității putem evidenția formele criminalității după făptuitor. Făptuitor, într-o accepțiune mai simplă, ar fi cel ce a comis actul criminal. Însă apare următoarea întrebare: care particularitate sau poate un complex de particularități îi sunt caracteristice făptuitorului în sens criminologic?

În literatura de specialitate se menționează că au fost întâlnite cazuri de pedepsire a animalelor, a obiectelor neînsuflețite pentru comiterea diverselor infracțiuni. De exemplu, în 1553, în Rusia un clopot bisericesc a fost condamnat pentru infracțiune contra statului: „chemarea” oamenilor la răscoală. Pentru aceasta a fost pedepsit prin biciuire și exilat în Siberia.

În doctrina penală se folosește atât noțiunea de infractor, cât și de făptuitor pentru a desemna o persoană care a săvârșit fapta prevăzută de legea penală. Putem observa că în actualul CP RM subiectul infracțiunii apare și sub denumirea de infractor (alin. 2 art. 1 CP RM), și sub denumirea de făptuitor (art. 19, alin. 1 art. 26, art. 27 CP RM etc.).

Prin infractor, din punctul de vedere al dreptului penal, înțelegem subiectul infracțiunii: (activ), care în vizorul actualei legislații penale poate fi persoana fizică sau persoana juridică. Prin infractor, din punctul de vedere al criminologiei, înțelegem doar persoana fizică. Din punct de vedere criminologic, infractorul, ca ființă socială, este privit mult mai complex, analizându-se condiționările biosocietale, care îl determină să comită fapte sancționate de legea penală.

Personalitatea infractorului se reduce în dreptul penal la noțiunea subiectului infracțiunii, care se caracterizează prin semne cum ar fi: vârsta și responsabilitatea. După hotarele dreptului penal rămân particularitățile morale, sociale și psihologice ale infractorului. Anume aceste caracteristici și sunt cercetate de criminologie.

Criminalitatea este o totalitate de crime individuale, iar fiecare crimă în parte este comisă de un om (sau mai mulți oameni). Orice crimă atrage o pedeapsă, care este aplicată făptuitorului. În acest sens criminalitatea nu poate fi cercetată în afara oamenilor care au cauzat-o și față de care se vor aplica pedepse, ce urmează a fi executate. Acești oameni alcătuiesc așa numita populație penală asupra căreia își concentrează eforturile forțele statului (poliția, procuratura, justiția etc.).

Criminalii sunt cei care joacă rolul principal în existența criminalității, influențând starea, structura și dinamica ei. Printre formele criminalității după făptuitor putem evidenția:

- formele criminalității după genul făptuitorului;
- formele criminalității după vârsta făptuitorului.

Astfel, criminologia identifică după genul făptuitorului: criminalitatea masculină și criminalitatea feminină.

Prin criminalitatea masculină înțelegem totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex masculin. La rândul său, prin criminalitatea feminină înțelegem totalitatea crimelor săvârșite în limitele unei perioade de timp determinat, într-o arie geografică determinată, de către persoanele de sex feminin.

În studiile și cercetările criminologice se deosebesc mai multe forme după vârsta făptuitorilor și anume: 1. copilăria (0-12 de ani); 2. adolescența (12-22 de ani); 3. tinerețea (22-35 de ani); 4. vârsta adultă (35-60/65 de ani); 5. vârsta a treia (oamenii vârstnici) (peste 60/65 de ani). Copilăria și o bună parte a adolescenței, în criminologie sunt definite drept criminalitatea minorilor. Astfel, prin criminalitatea minorilor înțelegem totalitatea crimelor săvârșite de persoanele (băieți și fete) care n-au împlinit vârsta de 18 ani.

Tendința de bază a criminalității masculine în Republica Moldova, se manifestă în creșterea rapidă a infracțiunilor comise de bărbați, de orice tip. Bărbații comit felurite infracțiuni, indiferent de natura lor, indiferent de obiectul lor [14]. Explicația acestei stări de lucruri constă în aceea că bărbatul dispune de condiții fizice și sociale care-i ușurează comiterea unei game mai largi de infracțiuni. Nu există o altă limită decât aceea impusă de unele infracțiuni care, prin natura lor, nu pot fi săvârșite decât de femei (ca de exemplu, pruncuciderea ([art. 147 CP RM])).

Bărbații au mai multe oportunități de a comite anumite tipuri de infracțiuni, sunt mai puțin controlați social, au mai multe șanse să posede anumite trăsături temperamentale-cheie și să se asocieze cu alte persoane deviate. În plus, toate aceste argumente tind să demonstreze că limita de la care provocarea și furia se transformă în agresiune este mult mai înaltă la femei decât la bărbați. Astfel, relația dintre furie și infracțiuni, mai ales cele serioase, poate fi descrisă liniar în cazul bărbaților și curbiliniu pentru femei [19].

Criminalitatea actuală masculină se caracterizează prin tendințe, particularități și calități noi, care necesită o analiză specială. Actualitatea problematicii abordate rezidă în faptul că, la etapa actuală, la nivel global, situația criminalității sugerează că 80%-90% din activitățile criminale sunt comise de bărbați. Astfel se manifestă o diferență semnificativă dintre rata criminalității masculine și a celei feminine. Astfel, cum deja s-a menționat, în Republica Moldova, în ultimii ani, se poate observa o tendință de creștere a numărului de infracțiuni săvârșite de către bărbați.

În funcție de interesul cercetării criminologice și de diferite elemente de referință cu care se operează, putem avea diferite forme de criminalitate. Astfel, criminalitatea după genul făptuitorului poate avea următoarele forme:

- Criminalitatea masculină/feminină simplă – care include infracțiunile săvârșite de bărbați / femei izolat sau constituite în grupuri mici și spontane;
- Criminalitatea masculină/feminină organizată, cuprinde infracțiunile comise de grupuri de bărbați/femei infractori, caracterizate prin organizare temeinică și un număr relativ mare de persoane, ceea ce relevă o pericolozitate socială sporită și reclamă luarea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere.

Din punct de vedere al aprecierii calitative a criminalității distingem:

- criminalitatea masculină/feminină neprofesionistă (ocazională);
- criminalitatea masculină/feminină profesionistă, care și-a făcut din săvârșirea infracțiunilor un mod de existență și prezintă un grad ridicat de profesionalism, acționând fie izolat, fie în grupuri, bande sau asociații organizate.

După valorile sociale periclitate criminalitatea masculină/feminină poate fi clasificată conform sistematizării în Codul penal al RM. Formele criminalității masculine/feminine după gravitate în practica criminologiei se clasifică în: criminalitatea masculină/feminină gravă; criminalitatea masculină/feminină de gravitate mijlocie; criminalitatea masculină/feminină ușoară.

În practica criminologiei un rol deosebit se atribuie cercetării formelor criminalității după gradul de cunoaștere, descoperire, înregistrare, verificare și soluționare juridică:

- Criminalitatea după făptuitor sesizată – totalitatea crimelor (infracțiunilor) săvârșite sau pretins săvârșite, care sunt crime sau apar în calitate de crime și care au ajuns la cunoștința sau au fost înregistrate la organele de drept;
- Criminalitatea după făptuitor descoperită – totalitatea crimelor în care autorii sunt descoperiți și cunoscuți (ori bănuți că sunt autori adevărați);
- Criminalitatea după făptuitor deferită justiției – totalitatea crimelor transmise pentru soluționare în instanța de judecată;
- Criminalitatea după făptuitor judecată – totalitatea crimelor care au fost examinate de instanță și aceasta a pronunțat o hotărâre penală definitivă;
- Criminalitatea după făptuitor neagră sau ocultă – totalitatea crimelor neînregistrate și, deci, nedescoperite și nejudicate. Acestea sunt crimele care n-au ajuns la cunoștința organelor și autorităților competente.

Ca fenomen de masă, criminalitatea masculină/feminină este reflectată și fixată în ansamblul general de indici statistici cu privire la criminalitate, care ne dau posibilitatea să-i analizăm, să relevăm calitățile specific, inclusive cele noi. Datorită acestei însușiri, poate fi studiată starea, structura, dinamica, tendințele și alți parametri importanți ai criminalității masculine/feminine.

Starea criminalității masculine/feminine este în mare măsură indicatorul sănătății morale a societății, a spiritualității sale și a atitudinii față de valorile morale esențiale. Criminalitatea masculină/feminină e legată strâns de criminalitatea generală și, în special, de cea a minorilor. Totodată, are particularități distincte determinate de caracteristicile social-psihologice și biologice ale bărbaților/femeilor.

Criminalitatea reprezintă un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, ce se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul) [21, p. 12].

Criminologii V. Bujor și O. Bejan menționează că criminalitatea poate fi definită, sub aspect cantitativ, ca o totalitate de crime, criminali, victime și prejudicii cauzate de crimele săvârșite într-o perioadă, pe un anumit teritoriu [4, p. 29]. Studiarea criminalității, inclusiv a celei după făptuitor, este imposibilă fără analiza datelor statistice care constituie baza cercetărilor științifice, determină însemnătatea lor practică și exclude teoretizarea goală ruptă de la viață și necesități. Astfel, conform datelor statistice numărul bărbaților care au săvârșit infracțiuni în RM este: 17967 de bărbați (în anul 2000); 14835 de bărbați (în anul 2001); 16498 de bărbați (în anul 2002); 14653 de bărbați (în anul 2003); 16022 de bărbați (în anul 2004); 15779 de bărbați (în anul 2005); 15122 de bărbați (în anul 2006); 13431 de bărbați (în anul 2007); 11104 de bărbați (în anul 2008); 12406 de bărbați (în anul 2009); 14826 de bărbați (în anul 2010) [2, p. 30].

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, ponderea criminalilor-bărbați a variat între 86%-89 %, în timp ce ponderea criminalilor-femei a variat între 11%-14 %, proporția medie a acestor contingente fiind de 88% și, respectiv, 12%, în perioada 2000-2010. În Uniunea Sovietică, în perioada 1986-1990, criminalitatea masculină constituia în medie 82% [27, p. 15].

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2014, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 41,8 mii infracțiuni, ceea ce constituie o creștere de 9,5%, comparativ cu anul 2013, iar față de anul 2010 nivelul infracționalității a crescut de 1,3 ori. Rata infracționalității constituie 117 infracțiuni la 10 mii locuitori, față de 94 infracțiuni în anul 2010. În anul 2014 au fost relevate 17,7 mii persoane care au comis infracțiuni sau cu 1,6 mii persoane mai mult comparativ cu anul 2013 (+10,3%). La 100 mii locuitori revin în medie 497 infractori, față de 450 înregistrați în anul 2013.

Fenomenul de infracționalitate era dominat de bărbați, femeile constituind o cotă foarte mică în rândurile persoanelor care au comis infracțiuni (8,2%). La 100 mii femei revin în medie 78 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 947 persoane, o tendință în

creștere comparativ cu anul precedent pentru ambele sexe. Totodată, femeile mai des sunt implicate în săvârșirea infracțiunilor grave: din totalul infracțiunilor săvârșite de femei – 21,3% sunt infracțiunile excepțional de grave, deosebit de grave și grave, comparativ cu 15,4% în cazul bărbaților.

Ponderea bărbaților care în momentul săvârșirii infracțiunii erau în stare de ebrietate în totalul bărbaților constituie 17,9%, comparativ cu 3,3% în cazul femeilor, iar 3,3% din bărbații infractori au antecedente penale, comparativ cu 1,5% în cazul femeilor [16]. Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2015, pe teritoriul republicii, au fost înregistrate 39,8 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 4,8% față de anul 2014, iar comparativ cu anul 2011 nivelul infracționalității a crescut cu 13%. Rata infracționalității constituie 111 infracțiuni la 10 mii locuitori, față de 99 infracțiuni în anul 2011. În anul 2015 au fost relevate 17,2 mii persoane care au comis infracțiuni, cu o ușoară tendință de scădere comparativ cu anul 2014 de 0,5 mii. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 483 infractori la 100 mii populație, față de 497 infractori în anul 2014. Cel mai înalt nivel al criminalității era relevat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă foarte mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (7,7%). Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor grave. La 100 mii femei revin în medie 72 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 926 persoane [15].

Analizând datele statistice privind situația infracționalității în Republica Moldova în anul 2016, observăm că numărul persoanelor care au comis infracțiuni este în creștere, iar cei mai mulți infractori sunt bărbați. Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2016, pe teritoriul republicii au fost înregistrate 41,9 mii infracțiuni, înregistrând o creștere de 5,4% față de anul 2015, iar comparativ cu anul 2012 nivelul infracționalității a crescut cu 14,5%. Rata infracționalității constituie 118 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 103 infracțiuni în anul 2012. Cea mai mare rată a infracționalității rămâne a fi înregistrată în localitățile urbane și mai cu seamă în mun. Chișinău – 182 infracțiuni la 10 mii locuitori și mun. Bălți – 128 infracțiuni la 10 mii locuitori. Circa 35% din total infracțiuni au loc în mun. Chișinău, nivelul infracționalității depășind nivelul mediu pe țară de 1,5 ori.

Circa 20% din infracțiunile înregistrate sunt excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,3% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,6% revin celor grave. În ultimii 5 ani se înregistrează o creștere a infracțiunilor mai puțin grave (+16%) și a celor ușoare (+25%). La 10 mii locuitori, în medie revin 23,5 infracțiuni grave, cele mai multe infracțiuni fiind înregistrate în mun. Chișinău (39 cazuri la 10 mii locuitori).

În anul 2016 au fost relevate 17,6 mii persoane care au comis infracțiuni, în creștere cu 2,4% comparativ cu anul 2015. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 495 infractori la 100 mii populație, față de 483 infractori în anul 2015. La 10 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 19 infractori. Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (7,5%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor comparativ cu 15,9% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 71 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 951 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism și violență în familie.

Astfel, cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,0%) și cele în vârstă de 18-24 ani (20,1%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 45,1% și, respectiv, 24,9%. Circa 9,6 la sută din bărbați și 2,4 la sută din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transportului. În medie în fiecare zi circa 27 persoane sunt condamnate, inclusiv 25 bărbați. Numărul persoanelor condamnate în anul 2016 a constituit circa 10 mii persoane, ceea ce înseamnă că în fiecare zi 27 persoane sunt condamnate. Comparativ cu anul precedent numărul lor s-a redus cu 14,1%. La 100 mii locuitori în medie revin 283 condamnați, cu 36 condamnați mai mult comparativ cu anul 2012. Femeile dețin o cotă de 6,3% în numărul total de condamnați, iar la 100 mii femei revin în medie 35 femei condamnate comparativ cu 550 bărbați condamnați la 100 mii bărbați [17].

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2017, pe teritoriul republicii, au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, atestându-se o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013 [18].

În anul 2017, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 2,2% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2016 se remarcă o reducere cu 15,2% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor privind viața sexuală și contra patrimoniului. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin circa 117 infracțiuni comise de minori, comparativ cu 163 în anul 2013. Cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani s-a înregistrat în anul 2014. Minorii cel mai frecvent sunt implicați în săvârșirea furturilor, cu o pondere de 69,8%, după care urmează jafurile – 6,8% și huliganismul – 3,5%.

În anul 2017 au fost relevate 15,7 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 10,4% comparativ cu anul 2016. Rata persoanelor care au comis infracțiuni a înregistrat o valoare medie de 443 infractori la 100 mii populație, față de 495 infractori în anul precedent. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 203 infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,0%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 20,2% din totalul femeilor, comparativ cu 17,1% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 68 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 848 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, huliganism, iar femeile în săvârșirea furturilor, escrocheriilor și infracțiunilor legate cu droguri.

Astfel, cel mai frecvent comit infracțiuni femeile în vârstă de 30 și mai mulți ani (55,7%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,3%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 48,3% și 25,7%. Circa 27,8% din bărbați și 5,1% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transportului. În medie în fiecare zi circa 29 persoane erau condamnate, inclusiv 27 bărbați. Numărul persoanelor condamnate în anul 2017 a constituit 10,5 mii persoane, ceea ce înseamnă că în fiecare zi 29 persoane erau condamnate. Comparativ cu anul 2016 numărul lor s-a majorat cu 4,2% [18].

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2018 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 32,0 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 10,0% față de anul 2017, iar comparativ cu anul 2014 nivelul infracționalității a scăzut cu 23,4%. Rata infracționalității constituie 90 infracțiuni la 10 mii locuitori comparativ cu 117 infracțiuni în anul 2014.

În anul 2018, au fost relevate 13,9 mii persoane care au comis infracțiuni, în scădere cu 11,5% comparativ cu anul 2017. Rata persoanelor care au comis infracțiuni constituie 393 infractori la 100 mii populație, față de 443 infractori în anul 2017. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin în medie 186 minori infractori.

Cel mai înalt nivel al infracționalității este înregistrat în rândul bărbaților, femeile constituind o cotă mai mică în numărul persoanelor care au comis infracțiuni (8,3%). Femeile sunt implicate în comiterea infracțiunilor grave în proporție de 21,4% din totalul femeilor, comparativ cu 18,6% din bărbați. La 100 mii femei revin în medie 63 femei care au comis infracțiuni, iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 749 persoane. Bărbații sunt implicați mai mult în săvârșirea infracțiunilor în domeniul transporturilor, infracțiunilor legate de droguri, huliganism, iar femeile în săvârșirea furturilor și escrocheriilor [12].

În anul 2018, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 2,1% din total infracțiuni înregistrate. Comparativ cu anul 2017 se remarcă o reducere cu 13,8% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor privind viața sexuală și contra patrimoniului. La 100 mii copii în vârstă de până la 18 ani revin circa 102 infracțiuni comise de minori, comparativ cu 167 în anul 2014, când a fost atins cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani. Minorii, cel mai frecvent, sunt implicați în săvârșirea furturilor, cu o pondere de 64,9%, după care urmează jafurile –7,8% și huliganismul – 3,7%.

Astfel, în anul 2018, cel mai frecvent au comis infracțiuni femeile în vârstă de 30 ani și peste (54,4%) și cele în vârstă de 18-24 ani (21,9%), iar în cazul bărbaților acest indicator constituie 49,8% și 24,7%. Circa 27,0% din bărbați și 6,3% din femei în vârstă de 30 ani și peste au fost în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii, cel mai frecvent aceștia au comis infracțiuni în domeniul transporturilor.

Pentru structura criminalității după făptuitor este caracteristică predominarea infracțiunilor contra patrimoniului. Criminalitatea violentă, fiind una din componentele structurale ale criminalității

ții masculine, se menține pe parcursul mai multor ani la o cotă ridicată în condițiile instabilității economice, a condițiilor de viață și a conflictelor din familie. O tendință nefavorabilă care mărturisește despre o decădere a moravurilor și devalorizării valorilor spirituale în societatea modernă o prezintă creșterea numărului bărbaților ce săvârșesc infracțiuni contra familiei și minorilor.

Dinamica criminalității reprezintă ritmurile modificărilor cantitative și calitative ale criminalității în rândul bărbaților/femeilor. La studierea criminalității în dinamică se evidențiază atât ritmurile creșterii, cât și cazurile diminuării criminalității. Criminalitatea nu a fost niciodată o măsură constantă, indicatorii ei permanent se modifică. Prin intervalul de timp de obicei se subînțelege un an. Criminalitatea poate fi urmărită și pe o perioadă mai îndelungată (cinci, zece, douăzeci de ani etc.).

Putem observa că în ansamblu, se atestă o tendință stabilă de creștere a criminalității masculine. O cotă constantă a criminalității masculine o ocupă infracțiunile grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Astfel, în structura actualei criminalități masculine persistă infracțiunile cu elemente de agresiune fizică [10]. Cruzimea și metodele violente de soluționare a conflictelor și pregătirea actelor infracționale au devenit semne caracteristice ale infractorului modern. Infracțiunile violent-acaparatoare (omoruri în scop acaparator, jafuri, atacuri tâlhărești) sunt caracteristice bărbaților infractori. Nivelul criminalității în rândul bărbaților rămâne a fi mult mai înalt față de nivelul criminalității în rândul femeilor.

Studiul crimei, ca act individual, ridică o serie de probleme între care cea mai importantă vizează cauzele care determină săvârșirea faptelor antisociale. După cum consemnează, pe bună dreptate, cercetătorul I. Ciobanu, printre caracterele sau trăsăturile specifice ale criminalității, alături de caracterul social de masă, caracterul de fenomen uman complex (biologic, psihologic și social), caracterul istorico-evolutiv, caracterul dăunător, nociv, antisocial și periculos, caracterul variat (diversitatea crimelor, varietatea acestora în legea penală), se enumeră și caracterul condițional (cauzal) [5, p. 31-32].

În criminologie, prin cauzele infracțiunii concrete se subînțeleg acele fenomene și procese care generează viziunile antisociale ale persoanei și acțiunea (inacțiunea) ei criminală, iar prin condițiile ce contribuie la săvârșirea infracțiunii concrete – circumstanțele care au înlesnit apariția intenției criminale, săvârșirea actului criminal și obținerea rezultatului spontan. Noțiunea generală a acestor cauze și condiții se referă și la infracțiunile săvârșite de bărbați/femei. Între cauze și condiții există o interacțiune reciprocă, a cărei prezență permite utilizarea noțiunii generalizatoare, determinante criminogene, noțiune ce cuprinde ambele fenomene cercetate. Condițiile nu pot da naștere criminalității și crimei, iar fără existența lor cauza nu poate nici să se formeze și nici să se realizeze.

La circumstanțele care contribuie la apariția orientărilor antisociale la persoană pot fi atribuite: eșecul educației în familie, neajunsurile educației copiilor în școală, lacunele în lucrul educativ în colectivele de muncă și studențești, ambianța nefavorabilă la locul de trai, lipsa influenței benefice din partea colectivului de muncă etc. Prezența orientării antisociale în conștiința persoanei nu determină în mod fatal săvârșirea de către ea a infracțiunii, deoarece orientarea, inclusiv negativă, preceda activitatea conștientă a omului. Orientările antisociale individualiste, egoiste și de alt ordin stau la baza săvârșirii majorității covârșitoare a infracțiunilor, inclusiv a celor comise de bărbați. Cu cât mai stabilă este orientarea respectivă, cu atât mai mare este probabilitatea săvârșirii de către purtătorul ei a infracțiunii.

În criminologie deosebim următoarele tipuri de cauze: cauze generale, care se referă la cauzele mai multor feluri de crime; cauzele legate de persoana criminalului; cauzele referitoare la mediu; cauzele obiective care ar fi legate de aspecte materiale, cum ar fi: sărăcia; lipsuri materiale; cauzele subiective, care se referă la aspectele psihice ale infractorului: temperamentul; caracterul; cauzele principale care au un rol determinant în comiterea actului infracțional; cauze secundare, care au un rol mai redus în comiterea crimei; cauze determinante, care joacă un rol hotărâtor în comiterea unei crime, spre exemplu, dorința de răzbunare; cauze declanșatoare, care provoacă trecerea la act, spre exemplu, o ceartă sau conflict; cauzele ereditare care aparțin elementelor dobândite prin naștere; cauzele de dezvoltare care se referă la condițiile de dezvoltare a criminalului, la influențe negative din partea unor persoane cu care criminalul s-a aflat în contact; cauze speciale, care se referă la un singur sector (domeniu); cauze parțiale, care privesc un segment dintr-un lanț de cauze [6, p. 101].

Încă Thomas Morus, în lucrarea sa „Utopia”, menționa că, dacă rămân neschimbate cauzele ce determină criminalitatea, neschimbate vor rămâne și consecințele provocate de aceste cauze. Sunt

lipsite de efect chiar și cele mai dure sancțiuni, dacă nu va fi îmbunătățită starea economică a societății sau dacă nu vor fi luate alte măsuri pentru lichidarea cauzelor fenomenului criminalității [21, p. 26].

În raport cu criminalitatea după genul făptuitorului vom exemplifica o serie de cauze ale acestor forme de criminalitate:

- *cauzele subiective*, care se referă la aspectele psihice ale infractorului: temperamentul, caracterul;

În raport cu cauza criminalității masculine, este necesar de menționat că pe bărbat, în raport cu femeia, îl diferențiază direct tipul de temperament și caracterul. Astfel, diferența între caracterele psihologice ale sexelor, este relevantă nemijlocit și în domeniul criminalității, căci aceasta nu este un fenomen impersonal, ci este o formă de materializare a conduitei ființelor umane. Este cert stabilit faptul că pe plan psihologic între bărbat și femeie există deosebiri esențiale, deosebiri care deseori se materializează în ideea inegalităților dintre sexe.

Deosebirile psihice între bărbat și femeie uneori pot fi apreciate chiar ca mai esențiale, decât cele fizice. Astfel, la femeie prevalează capacitățile, însușirile, calitățile sufletești, iar la bărbat capacitățile, facultățile intelectuale. La femeie predomină sentimentul, la bărbat rațiunea. Femeia este mai sensibilă, mai impresionabilă, mai sentimentală, mai capricioasă, mai pasionată decât bărbatul. Bărbatul este volitiv, femeia este afectivă. Bărbatul are o capacitate mai mare de reflecție, de logică, de creație, de abstracție, de aprofundare. Femeia, pe de altă parte, are o capacitate mai mare de intuiție, de observație, de recepție etc.

Virtuțile și viciile masculine esențiale sunt: logica, curajul, sângele „rece”, ambiția, orgoliul, toleranța, reflexiunea, pasivitatea, indiferența etc. Din punct de vedere psihologic, femeile sunt, prin natură, mai conservative în toate aspectele ce afectează ordinea socială, fiindu-le mai ușor să accepte orânduirea socială.

Instinctele puternice, cum ar fi furia, lăcomia, încrederea în sine și sexul, se asociază, pe de o parte, bărbatului, iar, pe de altă parte, instinctele slabe sau astenice, precum sensibilitatea, docilitatea, durerea și frica, guvernează personalitatea femeii. Femeile sunt mai predispuse la depresie decât la mânie, or bărbații sunt cei care „se aprind” și devin ostili. În cazul bărbaților frustrarea și, mai ales, furia scad inhibițiile și provoacă o dorință de acțiune, de retorsiune, de revanșă. Chiar dacă bărbații și femeile ar reacționa la fel în aceleași condiții tensionate, tot ar fi mai probabil ca bărbații să comită o infracțiune, mai ales una gravă.

Deseori infractorii bărbați își exprimă furia agresând pe ceilalți, întrucât ar fi în acord cu masculinitatea sa. Bărbații au tendința să se adune în grupuri mari, organizate ierarhic, caracterizate prin interacțiuni fizice și competitive. Ei ar trăi într-un context în care excesul, abuzul, abaterea de la norme ar fi susținute în mod constant de către grup prin încurajarea încălcărilor de reguli. Conflictul între bărbați este deschis și fizic (de exemplu, bătaia), pe când între femei este de obicei indirect (de exemplu, vorbitul pe la spate). În plus, grupurile de bărbați au tendința de a-și asuma riscuri și de a sfida autoritatea. Astfel, femeile sunt mai puțin înclinate să adopte un comportament deviant, întrucât nu li se oferă modele sau sprijin pentru așa ceva [19].

Este important de menționat că anume diferența de ordin psihologic, temperamental, dintre bărbat și femeie, nu duce doar la frecvența mai ridicată a comiterii infracțiunilor de către bărbați decât de către femei, dar și la frecvența ridicată de comitere a infracțiunilor de către bărbați anume în raport cu femeile, deseori manifestate în familie prin violența în familie.

La fel, printre cauzele cu caracter psihologic, întâlnim și agresivitatea criminalului de gen masculin determinată de condițiile externe. Rațiunea admiterii unei asemenea cauze a criminalității masculine rezidă în faptul că deseori frustrarea produce supărare, o stare de pregătire emoțională pentru a agresa, iar bărbații, cum am menționat mai sus sunt predispuși la acțiuni de agresivitate într-o măsură mult mai însemnată decât femeile, fapt care se datorează temperamentului bărbaților.

Prin urmare, reiterăm în această ordine de idei importanța determinantelor de ordin psihologic al criminalului de gen masculin, or, independent de ceilalți factori de influență externă sau internă, folosirea violenței până la urmă presupune o alegere.

- *cauzele obiective* care ar fi legate de aspecte materiale, cum ar fi: sărăcia, lipsurile materiale. Sărăcia și bogăția își au criminalitatea lor specifică, întrucât sărăciile comit mai ales crime contra proprietății, iar bogății – contra bunelor moravuri și a personalității. Sărăcia, la limitele sale, îi poate determina pe unii indivizi la comiterea de infracțiuni, adăugând și dorința de îmbogățire

sau de trai mai bun, care, la rândul ei, împinge spre delincvență un mare număr de persoane [22, p. 184-185]. Autoritatea părintelui-șomer se diminuează considerabil. Inversarea rolurilor familiale poate produce stări de confuzie, de dezechilibru interior, alcoolism, dorința de revanșă împotriva societății.

Sărăcia poate fi apreciată cu siguranță în calitate de cauză obiectivă a criminalității după făptuitor, legată de aspecte materiale, or, în acest sens, pot fi invocate următoarele determinate: dominața materială a femeii în cămin, imposibilitatea bărbatului de a-și câștiga existența pe căi legale, imposibilitatea încadrării în câmpul muncii pentru obținerea unui venit licit, satisfăcător și constant, disproporția între dorințe și posibilitățile de a le satisface din motivul lipsei de capital și a imposibilității sau nedorinței acumulării acestuia pe cale legală etc.

- *cauzele ereditare* care aparțin elementelor dobândite prin naștere. Cauza dată a criminalității după făptuitor trebuie abordată prin prisma teoriei cromozomului crimei. În anii 60-70, orientarea genetică cunoaște o realizare surprinzătoare, aceasta bazându-se pe studiile efectuate în închisori, pe bărbați deținuți, descoperindu-se că o posibilă cauză a comportamentului criminal ar putea-o constitui o anumită anomalie cromozomială [26, p.134].
- *cauzele de dezvoltare* care se referă la condițiile de dezvoltare a criminalului la influențe negative din partea unor persoane cu care criminalul s-a aflat în contact.
- Cu titlu de cauză a criminalității masculine putem invoca și *cele de natură biochimică* ce acordă un rol deosebit mediatorilor cerebrali în geneza agresivității. Cauzele endocrinologice presupun rolul accentuat al unor hormoni în înclinația spre infracțiune, mai ales sexuale, nivelul testosteronului, hormon sexual masculin, fiind crescut la cei ce săvârșesc infracțiuni de viol. Atât mediatorii cerebrali, cât și hormonii pot genera dezechilibre între diferite structuri cerebrale și anume între creierul instinctual, creierul mamifer (emoțional-afectiv) și creierul uman (rațional și anticipativ).

Cu titlu de generalizare a prezentului comportament, putem afirma că, în raport cu criminalitatea după genul făptuitorului, sunt incidente toate categoriile de cauze ale comportamentului criminal, însă cu o anumită diferență de grad, totuși în opinia personală, comiterea infracțiunii sau reținerea de la aceasta depinde de un important aspect psihologic al conștiinței și voinței persoanei, a bărbatului/femeii, or, în funcție de puterea conștiinței sau voinței acestuia, el/ea va putea opune rezistență oricărui factori determinanți la infracțiune, căci, până la urmă, faptul de recurgerii la comiterea infracțiunii presupune o alegere, un proces psihologic determinant, un punct de întoarcere.

Exodul către lumea orașelor, în căutarea unei vieți mai bune și mai ușoare sfârșește uneori în fărădelegea bărbaților. Lipsa unui loc de muncă, lipsa unei educații adecvate, distrugerea celulei familiale sau diverse probleme personale pot împinge bărbatul spre comiterea infracțiunii. Lumea interloapă, cu strălucirea ei înșelătoare, automobile luxoase, sfidarea autorităților și a legilor constituie un exemplu.

La etapa actuală există mai multe contradicții obiective între necesitățile materiale ale cetățenilor și posibilitatea statului în satisfacerea acestora. În Republica Moldova, persistă nivelul înalt al șomajului, inflației, divizarea societății în bogați și săraci, necorespunderea condițiilor de viață a unei părți considerabile a populației cu strictul necesar de supraviețuire, obținerea de venituri înalte din activități criminale. Drept cauză generală poate fi considerată contradicția dintre necesitățile reale (materiale și spirituale) ale oamenilor și posibilitățile lor limitate de către sistemul existent. Persoanele fără loc permanent de muncă și alte surse de venit sunt excluse din importante sfere sociale, condiționate în mare parte de posesia anumitor sume bănești. Odată exclus din cadrul acestor relații sociale, individul este în imposibilitatea de a-și mai satisface anumite necesități prin mijloace legale, fapt care, de multe ori, îl determină la comiterea infracțiunilor și a altor încălcări de lege.

O altă cauză care influențează genul respectiv de criminalitate este divizarea societății în bogați și săraci, conform principiului stratificării materiale. În atare condiții de frustrație a oamenilor s-a ajuns la diferențierea îngrozitoare a populației. Bogații tind ca o parte din venituri destinate necesităților sociale să fie cheltuite pentru comoditățile personale (industria petrecerii timpului liber), iar săracii sunt interesați ca aceste cheltuieli să fie alocate pentru satisfacerea minimumului lor necesar de existență. În asemenea cazuri are loc deformarea conștiinței morale a unui grup mare de oameni. În cazul atentatelor asupra proprietății, bărbații, de regulă, se îndreptățesc prin faptul că „toți proce-

dează astfel” și „toți vor să trăiască bine”. În cazul furturilor și escrocheriilor, domină nedorința de a munci, traiul neorganizat și viața sexuală dezordonată.

Unul din factorii criminogeni îl constituie, de asemenea, conflictele în familie. Creșterea numărului familiilor conflictuale e determinat de implicarea bărbaților în producția socială. Pe de o parte e vorba de valul emancipator, pe de altă parte e necesitatea de a întreține familia, sarcina care revine în majoritatea cazurilor bărbaților. Conflictele, de regulă, au loc pe fonul unui comportament autodistrugător (alcoolism, narcotizare etc.) al unui sau al ambilor soți, iar uneori chiar și al copiilor. S-au îndeșit cazurile de neînțelegere și ostilitate între tată și copii, care ajung la bătăi și torturi, refuzul de a alimenta copiii, alungarea de acasă sau chiar omor.

Asemenea fenomene negative din societatea noastră sunt determinate de creșterea continuă a conflictualității și agresivității în societate în general, a lipsei spiritualității și de o divizare materială radicală a oamenilor. Drept efect, sporește numărul bărbaților ce constituie așa-numitul tip psihologic „continuu”, fiind vorba de persoane ce sunt permanent iritate și predispuse spre conflict, ce au o atitudine negativă față de toți care le înconjoară, fiind lipsite de respect și milă. Din păcate, cei mai apropiați pentru asemenea bărbați sunt soția, copiii, părinții.

Unii bărbați cu reacții isterice accentuate își consideră soția (sau amanta) drept proprietate. Adulterul acestora îi tentează să se răzbune prin metode criminale. Totuși, majoritatea se abțin de la asemenea acțiuni în virtutea educației sau fricii pentru răspundere.

Printre alte sindromuri ce pot determina comiterea de infracțiuni putem indica „sindromul Münchhausen”, care se întâlnește atât la bărbați, cât și la femei, fiind vorba de persoane care fac orice pentru a atrage atenția tuturor pentru a fi în epicentrul evenimentelor, pe care le poate provoca singur încălcând limitele legii [3, p. 340].

Următorul factor pe care putem menționa este cel care face trimitere la stereotipurile de gen. În multe societăți se creează o puternică discrepanță între imaginea femeii și cea a bărbatului. Mai exact, puterea, succesul și afirmarea în viața publică aparțin bărbatului, iar locul firesc al femeii este în familie. În timp ce bărbații apar în ipostaze de tipul: lucrează, construiesc, repară, conduc, dirigează, femeile apar în ipostaze precum: culeg flori, au grijă de gospodărie, tricotează. Prin urmare, aceste stereotipuri prezentate în frageda vârstă conduc la o percepție greșită a copiilor în ceea ce privește raporturile bărbat-femeie.

Ultima, dar nu cea din urmă, este o cauză desprinsă din realitatea obiectivă care duce la apariția criminalității masculine, și anume violența împotriva femeilor. În Europa mor sau sunt rănite grav mai multe femei prin violență domestică decât totalul victimelor cancerului sau accidentelor rutiere. Cele mai multe violențe au loc în Asia, unde bărbații cred că a pălmuși femeile este un lucru normal. În India, peste 7000 de femei sunt omorâte pe conflicte legate de zestre [9].

Factorul determinant al comportamentului delincvent la bărbați este situația de maltratare din copilărie. Încă profesorul columbian David Abrahamsen afirma că explicația conduitei umane trebuie căutată în conflictele biosexuale, cu care omul se lovește de timpuriu, în copilărie. Tocmai în condițiile familiale vede David Abrahamsen cauza principală care generează criminalitatea. El scria că a constatat că raporturile afective dintre părinți și copii influențează dezvoltarea caracterului mai mult decât situația economică sau socială a familiei, iar situația tensionată din familie dă naștere infractorilor [3, p. 100]. Studiile asupra bărbaților adulți au demonstrat că abuzul din copilărie este asociat mai târziu cu probleme psihologice, ca depresia, anxietate, abuz de droguri etc. Efectele de lungă durată includ o serie de dificultăți interpersonale, sentimentul de izolare, nivelul scăzut de autoapreciere, neîncrederea, victimizarea repetată [24, p. 381-382].

Generalizând cele expuse și totalizând factorii menționați, evidențiem următoarele determinante ale criminalității după genul făptuitorului: criza în domeniile economic și social-politic, șomajul, scăderea nivelului de trai, birocratizarea continuă a organelor administrației publice, inexistența posibilității antrenării cetățenilor, îndeosebi a băieților, în activitatea social utilă, sport, cultură etc.; influența negativă a anturajului antisocial; scăderea rolului și a importanței organelor abilitate în controlul social, a valorii și respectului față de organele de ocrotire a normelor de drept, organele de justiție și sistemul organelor execuțional-penale, creșterea nivelului corupției în rândul acestora, scăderea nivelului profesional al colaboratorilor din cauza exodului lor în organizațiile particulare, supraîncărcarea penitenciarelor (de ex. la 01.04.2017 în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, se aflau la evidență 1220

de persoane, având în vedere că numărul maxim de condamnați admiși pentru deținere în penitenciarul dat este de 1000 de persoane) [20], lipsa unor programe eficiente de corectare și reeducare aplicate în penitenciare, persistența și propagarea subculturii criminale în societate, îndeosebi în mediul băieților, diminuarea continuă a rolului adevăratelor valori sociale; lacune în activitatea cultural-educativă, lipsa unui sistem bine organizat de odihnă; lacune în educația familială, instituțională; lipsa pedepsei pentru infracțiunile sau încălcările comise anterior; aplicarea și stabilirea eronată a pedepsei; liberarea neîntemeiată de răspundere sau pedeapsa penală; posibilitățile scăzute de corectare și reeducare, ale măsurilor de pedeapsă existente; posibilitatea criminalizării sporite și consolidării viziunilor antisociale ale condamnaților în penitenciare, datorită specificului acestor locuri; ineficiența mecanismelor resocializării post-condamnatorii a persoanelor, condiționată de lipsa unor organe și de funcționarea puțin eficientă a celor existente în această privință; lipsa unor programe aprobate la nivel statal în acest domeniu, controlul scăzut asupra destinului persoanelor liberate din penitenciare; creșterea continuă a numărului de alcoolici, narcomani, toxicomani în rândul populației țării; neajunsuri în sistemul gestionar (paza necorespunzătoare a averii, deficiențe de evidență și control, asigurarea tehnico-materială insuficientă ș. a.).

În concluzie, printre particularitățile criminalității după genul făptuitorului putem enumera:

- greutatea specifică mult mai ridicată a criminalității masculine în cadrul criminalității generale, în comparație cu criminalitatea feminină;
- specializarea mult mai largită a criminalității masculine și nelimitată în comparație cu infractorii-femei;
- pericolul antisocial mai mare al infracțiunilor săvârșite de bărbați în comparație cu activitatea infracțională a femeilor;
- criminalitatea masculină întinerește pe contul creșterii numărului de infracțiuni comise de băieți minori, care adeseori au caracter grav;
- infracțiunile comise de bărbați sunt des comise în stare de ebrietate în momentul săvârșirii infracțiunii;
- infracțiunile săvârșite de către femei nu se deosebesc prin cruzime și profesionalism comparativ cu infracțiunile săvârșite de către bărbați;
- numărul femeilor condamnate și deținute în instituțiile penitenciare este mult mai scăzut comparativ cu cel al bărbaților;
- majoritatea infracțiunilor săvârșite de către femei sunt legate de rolul social al acestora, de conflictele în familie și necesitățile de soluționare a problemelor familiale, precum și de dorința de a-și satisface necesitățile materiale pe cale ilegală.

În același context, putem concluziona că criminalul-bărbat este o persoană fizică care manifestă uneori conduită violentă față de alte persoane, având drept scop satisfacerea unor necesități personale (răzbunare, pofță sexuală, demonstrarea superiorității, posedarea unor bunuri etc., prin cauzarea unor suferințe persoanei, cauzarea leziunilor corporale grave sau chiar moartea persoanei. De cele mai dese ori provine din familii social-vulnerabile, nu are studii superioare sau chiar liceale, deseori are antecedente penale sau este în stare de ebrietate, nu are un loc de muncă, iar uneori își câștigă existența prin intermediul violenței.

Concluzionând cele analizate supra, putem menționa că, de cele mai dese ori, infracțiunile pe teritoriul Republicii Moldova sunt comise de persoanele fizice, responsabile, de sex masculin, care au atins vârsta majoratului la momentul comiterii infracțiunii.

Bibliografie:

1. AMZA, T. *Criminologie. Tratat de teorie și politică criminologică*. București: Ed. Lumina Lex, 2002. 1085 p. BEJAN, O., BUJOR, V., BOTNARU, Gh. *Analiza criminologică a influenței proceselor demografice actuale asupra criminalității din Republica Moldova*. Chișinău, 2012. 100 p. ISBN 978-9975-4360-5-2.
2. BÎRGĂU, M., *Criminologie (Curs universitar)*. Chișinău: Editura Print-Caro, 2010. 688 p. ISBN 978-9975-4098-9-6.
3. BUJOR, V., BEJAN, O. *Elemente de statistica criminologică: (material didactic)*. Chișinău: CEP USM, 2014. 104 p. ISBN 978-9975-71-591-1.
4. CIOBANU, Ig. *Criminologie*. Vol. II. Chișinău: Cardidact-Reclama, 2004. 154 p.
5. CIOBANU, Ig. *Criminologie*. Chișinău: Tipogr. Centrală 2011. 560 p. ISBN 978-9975-78-973-8.

6. CIOCLEI, V. *Manual de criminologie*. București: Ed. C.H. Beck, 2016. 224 p. ISBN 978-606-18-0532-7.
7. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Editura Academiei, 1975.
8. <http://abcjuridic.ro/> [online] [citată 28.08.2019].
9. *Agresivitatea masculină. De ce bărbații sunt mai violenți?* [online] [citată 28.08.2019]. Disponibil: <http://dorianfurtuna.com/instincte/agresivitatea-masculina-de-ce-barbatii-sunt-mai-violenti>
10. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2017* [online] [citată 10.09.2019]. Disponibil: <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>
11. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2018* [online] [citată 09.09.2019]. Disponibil: <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268>
12. *Considerații generale privind criminalitatea economico-financiară* [online] [citată 13.09.2019]. Disponibil: http://tehnopress.ro/webfiles/books_documents/pdf_extras/2Interior_nita%20infracionalitatea.pdf
13. МУХИДДИНОВА, А. А. *Сравнительный анализ мотивов женской и мужской преступности* [online] [citată 25.08.2019]. Disponibil: http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=5092:2016-09-01-12-19-35&catid=153:2012-10-03-10-05-15&Itemid=2
14. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2015* [online] [citată 07.09.2019]. Disponibil: <http://www.statistica.md/libview.php?l=ro&idc=168&id=5098>
15. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2014* [online] [citată 07.09.2019]. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168>
16. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2016* [online] [citată 07.09.2019]. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>
17. *Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2017* [online] [citată 21.09.2019]. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926>
18. *Criminalitatea masculină și criminalitatea feminină* [online] [citată 23.08.2019]. Disponibil: <https://documents.tips/documents/criminalitatea-masculina-i-criminalitatea-feminina.html>
19. *Date statistice cu privire la persoanele deținute în instituțiile penitenciare la 1 octombrie 2017*. [online] [citată 27.08.2019]. Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/0B3cDJ-pp652HWWJJM0xrUERwUUE/view>
20. LARIU, Iu. *Criminologie*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2004. 150 p. ISBN 9975-935-28-1.
21. NISTOREANU, Gh., PĂUN, C. *Criminologie*. București: Europa Nova, 1995. ISBN 973-9183-26-3.
22. POP, O., NEAGU, Gh. *Criminologie generală*. Chișinău: Î.I. „Angela Levința” 2005. 182. p. ISBN 9975-9877-5-3.
23. ROTARI, O. *Criminologie*. Chișinău: ULIM, 2011. 890 p. ISBN 978-9975-101-57-8.
24. БУЖОР, В. *О сущности преступности*. Кишинэу: Лусеум, 1998. 108 стр. ISBN 9975-939-64-3.
25. ДУБИНИН, Н.П., КАРПЕЦ, И.И., КУДРЯВЦЕВ, В.Н. *Генетика. Поведение. Ответственность*. Москва: Политиздат, 1982. 304 стр.
26. *Преступность и правонарушения в СССР. 1990: статистический сборник*. Москва, 1990.